

Modernizm ve Postmodernizm Tartışmaları Ekseninde Toplumsal Cinsiyet, Cinsel Yönelimler ve Cinsiyetsizleştirme

Gender, Sexual Orientations and De-sexization on the Axis of Modernism and Postmodernism Debates

İrem Çelikkol ^{1*} , İsmail Hira ²

¹Sakarya Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Sakarya, Türkiye, irem.celikkol1@ogr.sakarya.edu.tr

²Sakarya Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Sakarya, Türkiye, hira@sakarya.edu.tr

Article Info/Makale Bilgisi

Received/Geliş:

10.05.2022

Accepted/Kabul:

27.06.2022

Online/Çevrimiçi:

30.12.2022

*Corresponding Author

*Sorumlu Yazar

Öz: Bu çalışmada bedene yönelik ideolojik ve dogmatik söylemlerle oluşturulmuş olan cinsiyetçi eylem ve söylemler dikkate alınarak kadın ve erkek cinsiyet normları üzerine inşa edilmiş olan toplumsal cinsiyetli olguların nedenleri ortaya çıkarılmıştır. Cinsel kimlik ve cinsel yönelimlerin meşrulaşma süreçlerine etki eden felsefi, epistemolojik, ontolojik ve ideolojik söylemleri inşa eden unsurlar analiz edilmiştir. Bu kapsamda; radikal feminizmin teorik tartışmalarına bağlı olarak modernizmden postmodernizme toplumsal cinsiyet, cinsel yönelimler ve cinsiyetsizleşmeye ilişkin ideolojiler ortaya koyulmuştur. Bu amaçla nitel yöntem kullanılarak literatür taraması yapılmıştır. Teorik bulgular ve güncel olgular doğrultusunda; cinsellik ve cinsiyetsizleştirmeye yönelik ortaya koyulmuş olan kavram ve kuramların değişen durumu detaylandırılarak, toplumsal cinsiyetin biyolojik ve toplumsal yansımaları çözümlenmiştir. Bedenin cinsiyetinin ve cinselliğinin nötr kavramlar ile yeniden inşa edildiği sonucuna varılmıştır. Bu çerçevede toplumsal cinsiyetin kadın ve erkek cinsiyeti üzerinden normlaştırmış olduğu eylem ve söylemlere yönelik eleştirilerin toplumsal cinsiyetsizliğe yol açtığı görülmüştür. Tüm bu değerlendirmeler ekseninde; medikalizasyon, cinsiyetsizleştirme, cinsellik, toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelim kavramları etrafında oluşan modern ve postmodern paradigmatik yansımalar ele alıp yorumlanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, Cinsellik, Cinsiyetsizleştirme, Feminizm, Toplumsal Cinsiyet

Cite this article/Atf:
Çelikkol, İ., & Hira, İ.
Modernizm ve
Postmodernizm
Tartışmaları Ekseninde
Toplumsal Cinsiyet,
Cinsel Yönelimler ve
Cinsiyetsizleştirme, Saü
Kadın Araştırmaları
Dergisi, 1(1), (2022),
37-54.

Abstract: In this study, gendered, sexist and sexual acts and discourses formed by ideological and dogmatic discourses about the body and the body itself were questioned. In line with these inquiries, the causes of gendered phenomena built on male and female gender norms were revealed. In this respect, feminism-oriented gender and sexuality discussions have been taken into focus. The elements that construct philosophical, epistemological, ontological and ideological discourses that affect the legitimation processes of sexual identity and sexual orientations are analyzed. In this framework, gender, sexual orientations, and de-genderization related ideologies were examined in the context of the theoretical discussions of radical feminism. For this purpose a literature review was conducted within qualitative methods. In line with theoretical findings and current facts; The biological and social reflections of gender were analyzed by detailing the changing situation of the concepts and theories put forward for sexuality and degenderization

It was concluded that the gender and sexuality of the body were reconstructed with neutral concepts. In this framework, criticizing the actions and discourses that the male and female genders have become norms has led to degenderization. After all these reviews, modern and postmodern paradigmatic reflections were interpreted on the concepts medicalisation, degenderisation, sex, gender, and sexual orientation.

Keywords: Desexualization, Feminism, Gender, Sex, Sexuality

1. Giriş

Beden, çağlar boyunca içinde yaşanılan toplumun sosyo-kültürel, ekonomik, coğrafi, politik ve ideolojik olgularına göre şekillenmektedir. Bedene yönelik kavram ve kuramlar inşa edilmiş olan ideolojilerle değişip dönüşmüştür. Bu değişim ve dönüşüm ekseninde yapılan tartışmalar bedenin biyolojik ve sosyolojik yapısının sorgulanmasına ve yeniden kurgulanmasına neden olmuştur. Bu doğrultuda Aydınlanma ile ruh- beden, fizik-metafizik, özne- nesne vb. olgularla beden dikotomik olarak kategorize edilmiştir. Kategorize edilen bedenin kurgulanması ve formülizasyonu toplumsal dinamiklere bağlı olarak birtakım unsurların bedene müdahale etmesine meşru zemin hazırlamaktadır (Şişman, 2013, s.27).

Bu perspektif ekseninde bedene dair algı ve yargılar ilkçağlardan günümüze dek seküler ve ideolojik kavramlarla kutsallaştırılmıştır. Kutsallaşan bedenlerin cinsiyeti ve cinselliği politik, ve ideolojik söylemlerle güçlendirilmiştir. Bu söylemler toplumun tüm kurumlarına empoze edilerek cinsiyetli bedenlerin eylem ve söylemlerinin konumlandırılmasına neden olmuştur. Bu durum özellikle ataerkil zihniyetle inşa edilen toplumsal yapının kadın ve erkek arasında hiyerarşik olguların oluşmasına sebep olarak kadının ötekileştirilmesine meşru zemin hazırlamıştır (Berktaş, 2013, s.53).

Bu olgular doğrultusunda özellikle ataerkil düşüncenin bir sonucu olarak kadın ve erkek bedeni arasında hak, eşitlik, adalet, özgürlük temelli dengesizlikler meydana gelmiştir. Bu ise kadının; sosyal, hukuki ve politik açılardan ötekileştirilmesine neden olmuştur.

Kadının ötekileştirici muamelelere maruz kalması, kadın ve kadına dair toplumsal kabullerin sorgulanmasını sağlamıştır. Sorgulanan her bir unsur sonuç olarak da feminizmin doğmasına, kadın ve erkek arasındaki eşitsiz ve adaletsiz olguların çözümlenerek yeniden inşa edilmesine neden olmuştur.

Bu tartışmalar özellikle kadın bedeni, cinsiyeti, cinselliği, üreme, doğurganlık ve annelik gibi kadının biyolojik yapısının yansıması olan unsurların yeniden tanımlanmasına zemin hazırlamıştır (Balin, 2019, s.49). Kadın ve kadın bedeninin cinsiyetçi, cinsiyetli ve cinsel tartışmalar ile sorgulanması toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının normlaştırmış olduğu ideolojiye bir başkaldırı niteliği taşımaktadır.

Bu itibarla modernizmden postmodernizme beden ve bedene yönelik tartışmalar feminizmin, cinsiyet ve cinsellikleri sorgulamasına neden olmuştur. Feminizmin sorgulamaları ile kavramsal, kuramsal, akademik, bilimsel ve tıbbi birçok cinsiyetçi, cinsiyetli ve cinsel söylemler yeniden idealize edilmiştir. İdealize edilen kavramlar ve kuramlar ikili cinsiyet üzerine kurulmuş olan heteroseksüel cinsellik ve cinsiyetlerin toplumsal cinsiyet bağlamında eleştirilmesine zemin hazırlayarak cinselliğe yönelik yeni bir ideolojinin temellerinin oluşturulmasına katkı sağlamıştır. Bu çerçevede ikili cinsiyet kategorisi üzerine inşa edilmiş olan toplumsal cinsiyet algı ve yargılarının dogmatik olgularının nedenleri çözümlenmiştir. Çözümlenen olgular cinsiyet, cinsellik, cinsel kimlik ve cinsel pratikler bağlamında karakterize edilmesine olanak sağlamıştır.

Bu noktada modernizmden postmodernizme bedenin kapitalist sistem, kültür endüstrisi, popüler kültür, hegemonik ideoloji ve tıbbi gelişmeler ile nesneleştirilmesi bedenin haz ve arzularının denetlenmesi ve kontrol edilmesine

sebepl olmuştur. Denetlenen ve kontrol altına alınabilen beden, metalaşarak tüketim nesnesi haline gelmiştir (Kara, 2017, s.37).

Tüm bu değerlendirmelerden hareketle bu çalışmanın konusu; modernizmden postmodernizme toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelimlere bağlı olarak bedenin cinsiyetsizleştirilmesine etki eden meşrulaştırma mekanizmalarının ortaya koyulmasıdır. Bu kapsamda çalışmada belli başlı sorgulamalar yapılarak toplumsal cinsiyetin ikili cinsiyet kategorisine yönelik söylem analizi yapılacaktır. Bu kapsamda aşağıdaki sorular çalışmanın konusunun mottosunu oluşturmaktadır.

1. Toplumsal cinsiyet tartışmaları kadın ve erkek bedenlerinin, biyolojilerinin farklılığını kabul ederken günümüzde bu iki cins tektipleştiriliyor mu yoksa çoklu cinsiyetlerin varlığı meşrulaştırılarak cinsiyetsiz cinsellikler idealize mi ediliyor?
2. Toplumsal cinsiyetli, toplumsal cinsiyetçi ve toplumsal cinsiyetsiz cinsellikler modernizmden postmodernizme nasıl bir dönüşüm içindedir?

Bu sorgulamalar ekseninde çalışmanın amacı; cinsiyet ve toplumsal cinsiyete algı ve yargılarının modernizmden postmodernizme idealize etmiş olduğu cinsel pratiklerin değişim ve dönüşünü ortaya koymaktır. Bu amaçla özellikle radikal feminizm eksenli sorgulamalar ile toplumsal cinsiyetin ikili cinsiyet normlarına yönelik eleştiriler ortaya koyulmuştur. Bu çerçevede ideolojik zemini inşa edilen cinsiyetsizleştirilmeye yönelik hegemonik unsurlar çözümlenecektir.

Bu çalışmanın makro ve mikro ekseninde amaçları detaylandırıldığında ise; çalışmanın makro amacı, toplumsal cinsiyetin idealize etmiş olduğu cinselliklerin modernizmden postmodernizme ideolojik çözümlenmelerinin ortaya koyulmasıdır. Mikro amacı ise; radikal feminist tartışmalar ile beden ve bedene yönelik sorgulamalar ile kadın bedeni özelinde cinsel kimlik ve cinsel yönelimlerin meşrulaşma sürecinin argümanlarını çözümlenektir. Makro ve mikro amaçlar ekseninde cinsiyet ve cinselliğe ilişkin kadın ve erkeğin biyolojik farklılıkların varlığına yönelik algı ve yargıların cinsiyetli ve cinsiyetsiz cinsellikleri oluşturan unsurların ortaya koyulması amaçlanmaktadır.

Modern ve postmodern sosyal bilimciler beden ve bedene yönelik cinsiyet, cinsellik ve toplumsal cinsiyet olgularına birtakım çatı kavramlar üzerinden tanımlamalar geliştirmişlerdir. Bu tanımlamalar zamanla mitleştirilerek cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinselliğe ilişkin iktidar söylemine dönüşmüştür. Bu dönüşümler ile cinsiyet normları ve cinsel normların meşrulaştırılmasına zemin hazırlanmıştır. Bu meşrulaştırma zemini ekseninde cinsel kimlikler, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim ve cinsiyetler yeniden sorgulanarak inşa edilmiştir. Bu perspektif ekseninde bu çalışma modernizmden postmodernizme mitleştirilmiş olan cinsiyetli, cinsiyetçi ve cinsel söylemlerin doğmalarını sorgulayarak mevcut cinsellik yaklaşımlarının ortaya koyulmasını sağlamaktadır.

Ek olarak bu çalışma ulusal ve uluslararası literatürde toplumsal cinsiyet ve cinsellik çalışmalarının ‘‘Cinsiyetsizleştirme’’ kavramına yönelik kısıtlılıklarına dikkat çekmektedir. Bu noktada ileride yapılacak olan çalışmalara perspektif katabilecek nitelikte olup cinsiyet ve cinselliğe yönelik değişen algı ve yargıların ortaya koyulması açısından önem arz etmektedir.

2. Modern Çağın Beden ve İnsan Algısı

Tarihin her döneminde toplumsal olayları anlama, algılama, açıklama ve analiz etme süreci paradigmatik değişimlere bağlı olarak şekillenmektedir. Toplumsal koşullara bağlı olarak ortaya çıkan birtakım olgular yeni felsefi ve entelektüel tutumların oluşmasına sebep olmuştur.

Bu noktadan hareket edildiğinde modern çağın beden ve insan algısı, düşünce tarihinin temellerinin atıldığı, Antik Yunan felsefesinden Platon'un kurduğu beden-ruh ayrımı, Ortaçağda kilisenin bedeni günahla özdeşleştirerek ruhu kutsallaştırması, Aydınlanma ile Descartes'in kartezyen düalizm anlayışı ruh-beden ikiliği yaratarak bedeni ötekileştiren bir zihniyet ortaya çıkarmıştır. Akli kutsallaştırılan Aydınlanma düşüncesi ve rasyonalizm etkisi ile bu algılar sosyo-kültürel zeminde beslenerek beden üzerine çözümlenmeler yapılmasına olanak sağlamıştır (Öztürk, 2012, s.3).

Bu itibarla modern çağın beden ve insan algısı bu ideolojik zeminler ekseninde şekillenmektedir. Modernite ikili ayrımlar üzerinden seküler bir beden ve insan algısı yaratmıştır. Günümüz yaşantısının sosyolojik analizinde öne çıkan parametrelerin birçoğu bedenle ilişkilidir (Avcı & Kayar, 2015, s.12).

Bu noktada modern çağın beden ve insan algısının temelleri ve zihinsel arka planında birçok tartışmalar mevcuttur. Aydınlanma ile meşruiyeti güçlendirilen akıl, çok derin ve çok anlamlı dönüşümlere neden olmuştur. Modern dönem ile aşkın evren görüşünden uzaklaşılarak mekanik evren görüşüne doğru gidilmiştir. Kutsallıklar değişmiş, kutsallaşanlar mekanikleşmiştir. İnsan ve beden üzerindeki farklılıklar ruh-beden gibi ikilikler üzerinden ayrıştırmıştır. Beden hem maddi hem de manevi olarak kategorileştirilerek yeni görüşler şekillenmiştir (Nazlı, 2009, s.27).

Dolayısıyla bu ayrımla birlikte ruh, metafizik bir alana beden fizik bir alana tekabül ettirilmiştir. Fizik ve metafizik ayrımı, beden ve ruh ayrımı bu ayrımlarla beslenerek bir beden metaforunun temelleri ortaya çıkarılmıştır. Bu şekilde bilgi ve beden anlayışı aynı zamanda hem insan tecrübesine hem de vahyin şekillendirmesine veya etkiyle ortaya çıkan bir bilgi olmaktan çıkartılıp tamamen seküler bir zemin üzerinden inşa edilmiştir (Şişman, 2013, s.12).

Beden farklı gerçeklikleri ve gerçeklik algılarını içinde barındırdığı için sembolik bir öneme sahiptir. Bu kapsamda düşünce tarihinin miladı sayılan Antik Yunan döneminden günümüzün modern dünyasına dek beden, farklı anlamlar taşıyarak çeşitli kategorilere indirgenmiştir. Eflatun'un *bedeni ruhun mezarı* olarak tanımlaması, Hristiyan aziz St. Paul'un bedeni *kutsal ruhun tapınağı* ile özdeşleştirilmesi ve Müslüman filozofların bedeni *kutsal* olarak görmesi bu sembolik algıların önemli göstergelerindedir. Ayrıca Müslüman filozoflar ruhun yüceltilebilmesi için bedenin isteklerinin kısıtlanarak terbiye edilmesi gerektiğine inanıyordu (Şişman, 2013, s.20). Bu durum açıkça gösteriyor ki beden her dönem bir başka anlama bürünerek çağın paradigmasına uygun olarak kutsallaştırılarak algılanmıştır.

Bu çerçevede bedenin tarihsel olarak resmedilişinde öne çıkan belli başlı bazı dönemler oluşmuştur. Bu dönemler rasyonalizm, modernite, tıp devrimi gibi büyük çaptaki dönüşümlerle bedene dair yaklaşımlarda köklü

değişikliklere sebep olmuştur (Öztürk, 2012, s. 11). Özellikle Rönesans dönemi ile birlikte bedene dair algı ve yargılar yeniden keşfedilerek bedene yönelik söylemler değişmiştir. Bu çerçevede Rönesans'la birlikte güzellik ve estetik algılarındaki kutsal ve ilahi özelliklerden uzaklaşarak seküler estetik ve güzellik algıları yaratılmaya başlanmıştır (Şişman, 2013, s.46).

Bedenin yalnızca fiziksel olarak değil toplumsal olarak da inşa edilerek kutsallıkların eksininden kaydırılmasına zemin hazırlanmıştır. Seküler bir beden algısı zemininde, zihniyet kalıplarının sekülerleşmesi ile beden kutsallıktan kopararak tıbbın, bilimin müdahale alanına dâhil olmuştur (Demir, 2018, s.3). Modern bilim, insanların zihinleri üzerindeki etkisi zamanla bedenlerinin, sorgulanmasına değişmesine sebep olmuştur.

Tüm bu değerlendirmeler ekseninden modern dönemin beden ve insan algısının arka planı; felsefi, toplumsal, siyasal ve ideolojik faktörler ekseninde şekillenmiştir. Beden çağlar boyu kronolojik döngü ve dönemin paradigmasına bağlı olarak kutsallık ve kutsallığa ait algı ve yargıların taşıyıcısı olmuştur. Özellikle beden belli dönemlerde ruhun hapisanesi kabul edilirken bir başka dönemde Tanrının tapınağı gibi ilahi ve büyü anamlar ile özdeşleştirilmiştir (Berghan, 2013, s.33). Bu durum bedene yönelik algı ve yargıların değişkenliğini göstermekte olup modern dönem beden algısında kutsal anlamların seküler söylemlere doğru evirildiğini göstermektedir.

2.1. Bedene Yönelik Tartışmalar: Feminizm ve Toplumsal Cinsiyet

Beden ve bedene yönelik tartışmaların felsefi, ontolojik, epistemolojik ve tarihsel arka planı, kadın ve erkeğin ikili cinsiyet kategorilerindeki hiyerarşisi üzerinden yürütülmektedir. Kadın ve erkek bedeni tarih boyunca çeşitli sınır ve sınırsızlıkların mekânı olmuştur. Bu perspektivitenin varlığından hareket edildiğinde Antik Yunan'dan günümüze dek kadın ve erkeğin bedeni sembolik anlamlarla kuşatılarak dikotomik tartışmaların merkezinde şekillenmiştir.

Kadınların toplumsal ve siyasal alandaki eşitsizliklerinin meşrulaştırılarak kamusal alanlardan uzaklaştırılması, 19. yüzyılın ortalarından itibaren kadının özgürlüğünün özel alanla sınırlandırılması feminizmin ortaya çıkmasına neden olan bir başka unsurdur (Taş, 2016, s.167). Feminizmin toplumsal bir hareket olarak dönüm noktasını; eşitlik ve adalet arayışı oluşturur. Kadınların toplumun tüm kurumlarına hâkim olan ataerkil zihniyet kalıplarına yeni bir perspektif oluşturma mücadelesi 18. yüzyılda başlayarak günümüze kadar çeşitli kırılımlarla devam etmektedir (Çakır, 1996, s.18).

Feminizmi oluşturan toplumsal yapının zemini, tarihsel, ideolojik ve sosyo-kültürel inşasının evreleri kronolojik olarak üç dönemi kapsayarak günümüze kadar etkilerini devam ettirmektedir. Her üç dönemde kadınların hak arayışlarının, sorunlarının, talep, ihtiyaç ve beklentilerinin mücadelesi artmıştır. Hem eylem hem de söylemler zamanla siyasal ve sosyal düzlemde tartışma alanı bulmuştur.

Bu çerçevede feminizmin üç dalgasına değinilecek olunursa; *ilk dalga* kadınların ataerkil norm, düzen, algı ve yargılarıyla kurulan *cinsiyetçi politikalara karşı mücadele* ekseninde başlamıştır. Feminist hareketin ilk dalgasında ele alınan temel konular bu eksenlere paralel olarak kadınların eşit haklar, yasal olarak eşitlikler, özgürlükler, kamusal alanda var olma, seçme seçilmede eşitlik ve sosyo-kültürel olarak erkeklerle eşit olma talepleri üzerinedir.

Birinci dalga feminizmin en belirgin beklentisi; *eşit hak, eşit özgürlük* ve *eşit koşullara* sahip olmaktır. Birinci dalga feminizm bu talep ve beklentiler ekseninde toplumsal bir harekete dönüşerek yasal olarak çeşitli kazanımlar elde etmiştir (Gökhan, 2010, s.28).

İkinci dalga feminizm 1960 dönemine denk gelmektedir. İkinci dalga feminizmde temel olarak, *kadın bedeni, doğurganlığı, cinselliği, kadının ev içi rolleri* ve kadının *biyolojik yapısından dolayı maruz kaldığı sorunlar* üzerindeki konulara değinilmiştir. İkinci dalga feminizm *geleneksel cinsiyet kalıp algı ve yargılarının tartışılmasına* neden olarak kadınların kadın oldukları için dezavantajlı durumlarına dikkat çekmiştir (Özüdoğru, 2018, s.304).

Üçüncü dalga feminizm ise; 1980 tarihinde başlamıştır. Üçüncü dalga feminizmde temel olarak; kadınların *sınıfsal statü farklılıkları, etnik, dini ve ekonomik vb. eşitsizlikleri* üzerine inşa edilmiştir. Kadın sorunları daha kurumsal ve somut platformlarda tartışılmaya başlanmıştır (Gökhan, 2010, s.29).

Kadın ve kadına dair her bir sorun feminizmin ilgi alanına böylece girmiştir. Feminizmin her bir dalgası çeşitli ulusal ve uluslararası konjonktürel temellerde etkili olmuştur. Kadınların eşitsizliklere, ezilmişliğe, ikinci sınıf olarak dışlanmasına karşı yüksek bir bilinç düzeyinin gelişmesine öncülük eden feminizm, zamanla kurumsal bir ideolojinin oluşmasını sağlamıştır.

Feminizmin kurumsal ve kuramsal bir ideolojiye dönüşmesine etki eden üç unsur vardır. İlk unsur; toplumun sosyo-kültürel, siyasal, ekonomik vb. çeşitli dönüşümlerinin yaşandığı dönemle feminizmin düşünsel temellerinin atıldığı dönemin aynı süreç içinde olmasıdır. İkincisi, kadına yönelik eşitsiz söylemlerin devam etmesi ve eylemlerle eşitsiz tutumların devam etmesidir. Üçüncüsü unsur ise; kadınların haksız tutum ve davranışlara karşı direnerek bilinçlenmesi ve taleplerinden vazgeçmemesidir (Çakır, 1996, s.21). Bu üç unsur feminizm 3 dalgasında kadınların mücadelesinin başarılı olmasını ve politikaların kadınların lehine dönüştürülmesine katkı sağlamıştır.

Feminist dalgaların izdüşümü olarak çeşitli dönemlerde birçok feminist yaklaşımlarla kadınların eşitsiz konumunun sebepleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Liberal, marksist ve sosyalist feminizm, radikal feminizm ve kültürel feminizm ilk ve ikinci dalga feminizmdeki akımlardır. Üçüncü dalga feminizm ve günümüzde ise; birçok feminist akım türü oluşmuştur. Bunlar psikoanalitik, varoluşçu, postmodern, kültürel, siyah feminizm, eko feminizm gibi türlere ayrılmıştır (Demir, 1997, s.43). Bu akımlar kadın hareketinin ideolojik, kurumsal, sosyal ve akademik yaklaşımlarla güçlenmesine etki etmiştir.

Feminizm özelde kadın, genelde ise tüm insanlığı kapsayacak fikirlerin, ideolojilerin, eylemlerin ve söylemlerin dönüşmesini sağlamıştır. Feminizm; kadınların sadece kadın olduğu için toplumda yok sayılmasına, sömürülmesine, cinsel bir obje olmasına, kadınların özgürlük alanlarının erkeklerin çizmiş olduğu sınırlarla belirlenmesine karşı savaşıyor günümüze dek mücadelesini sürdürmektedir.

Temel objesi kadınlar olan feminizm; kadın sorunlarını yerel, ulusal ve uluslararası boyutlarda fark edilmesini sağlamıştır. Kadınların ihtiyaç, talep ve beklentilerine yönelik çözüm önerileri oluşturulması için çeşitli sivil toplum çalışmalarına öncülük ederek kamuoyunda sürekli var olmuştur. Kadınların eşit hak taleplerinden başlayan

feminizm; siyasal, sosyal, kamusal ve özel alanlardaki ataerkil söylemleri tartışmıştır. Bu tartışmalar ile kadınların kürtaj hakkı, cinsel ilişkileri, bedenleri, kadınların ev içi rolleri, kamusal hakları, dini ve etnik kimliklikleri vb. gibi konular yüksek sesle dile getirilmiştir. Görüldüğü gibi feminizm kadına dair her alana her konuya detaylıca değinerek kadın meselelerini küresel platformlara taşımıştır.

Feminizmin mücadelesi 1980'den bu yana çeşitli miting, protesto ve kampanyalarla seslerini duyurmaya çalışarak sistematik söylemlerin 1990 yılında kurumsal düzeyde yaygınlaşmasını sağlamıştır. Bu kapsamda feminist hareket kamusal alanda somut girişimlerin gerçekleşmesine katkı sağlamıştır. Feminist hareket kadınların hak taleplerini, cinsiyetçi ve cinsiyetli söylemleri hukuksal düzeyde değiştirmiştir. Medeni kanunda cinsiyetçi kavramların kaldırılması, değiştirilmesi, kadına yönelik şiddetin önlenmesinin anayasal güvence altına alınması, kadın akademik ve bilimsel merkezlerinin oluşturulması, kadınlar için dernek ve vakıf faaliyetlerinin güçlendirilmesi, siyasi parti programlarında kadınlara yer verilmesi, feminist dergilerin yaygınlaşması, Birleşmiş Milletler 'de kadın komisyonlarının kurulması vb. gibi birçok alanda başarı sağlanmıştır (Çubukçu, 2004, s.59).

Kadınlar eşit hak ve özgürlük taleplerinin etkin ve etkili araç ve argümanlarla inşa edilmesi feminizmin ataerkil tahakküm algılarına karşı mücadelesini sistematik olarak dönüştürmüştür. Feminizm ile dönüşen algı ve yargılar zamanla kamusal alanlarda politikaların da değiştirilmesini sağlayarak kadınların lehine sonuçlanmıştır. Kadınlar böylece toplumun karar mekanizmalarına dâhil edilebilmiştir. Bu açıdan bakıldığında feminizm sadece bir düşünce akımı ve kadınların taleplerinin bütünü değildir. Feminizm aynı zamanda ideolojik ve siyasi yönü güçlü bir harekettir (Özüdoğru, 2018, s.307).

Tüm bu değerlendirmeler ekseninde feminizmin tarihsel ve kavramsal çerçevesini kadınlar oluşturmaktadır. Kadınların geçmişten günümüze dek eşitsiz, adaletsiz, dezavantajlı konumu feminizmin kadın hakları üzerine inşa edilerek oluşmasına sebep olmuştur. Kadınların biyolojik yapıları öne sürülerek toplumdan soyutlaştırılmaya çalışılması feminist hareketin ataerkil zihniyet ile mücadelesinin temel dayanaklarından biridir. Bu çerçevede feminizm çeşitli kırılımlarla ve akımlarla dönüşerek kadınların toplumda var olmasına önemli ölçüde katkı sağlamıştır.

Feminizm ile önce kavramlar üzerine tartışmalar yaşanmıştır, bu tartışmalar kadınların taleplerinin kamuoyunda oluşmasına zemin hazırlayarak feminist bilincin kamuoyunca benimsenmesini sağlamıştır. Böylece feminist bilinçle güçlenen söylemler, kamusal alanlarda eyleme dönüşmüştür.

Kadının ötekileştirilmesine karşı bir başkaldırı olarak söylem geliştiren feminizm zamanla farklı ideolojileri içinde barındırarak kolektif bilinç oluşturmuştur.

Bu çerçevede feminizmi sadece kadın hak ve taleplerinin sözcüsü olarak görmemek gerekmektedir. Feminizm artık günümüzde farklı imaj ve renklere dönüşerek kışkırtıcı, çelişkili ve eleştirel birçok tartışmalarla gündemdedir.

3. Modernizm'den Postmodernizm'e Cinsellik ve Cinsel Yönelimlerin Meşrulaştırılması

Modernizm'den postmodernizme cinsellik ve cinsel yönelimlerin meşrulaştırılması ve normalize edilmesinin arka planını Aydınlanma'nın kutsallaştırmış olduğu kavramlar oluşturmaktadır. Aydınlanma düşüncesinin yaratmış olduğu ideolojiler modernizmin temellerinin oluşmasında etkin rol oynamıştır. Özellikle Aydınlanma ile evrensel değerler oluşturulması ve evrensel değerlerin yüceltilerek kutsallaştırılması modern döneme damgasını vurmuştur. Çünkü modern dönem bu ilkeler ekseninde evrensel algı ve yargılar oluşturmuştur. Yüceltilen evrensel algı ve yargılar toplumsal kurumların tamamına empoze edilmiştir. Toplumsal kurumlar da kutsallaşan bu algılar çerçevesinde eril yapının yüceltilmesine zemin hazırlar şekilde inşa edilmiştir (Aslantürk & Turgut, 2015, s.50).

Bu çerçevede Aydınlanma ile oluşan ikili kategorik dikotemler aracılığıyla pozitivist çözümler yapılarak hiyerarşik bir döngü oluşturulmuştur. Akıl-doğa, ruh-beden, özne-nesne ve kadın-erkek gibi ikili kalıplar ve karşıtlıklar ile iki kutuplu bir algı yaratılmıştır. Bu algıda akıl doğadan, erkek kadından daha üstün olarak ön plana çıkmıştır. Böylece bu dikotomilerden biri evrensel değer yargıları ile yüceltilirken diğeri ötekileştirilerek dışlanmıştır. Bu ise iktidar ilişkilerine yol açarak tektip söylemlerin evrenselleşmesine neden olmuştur (Köse, 2013, s.47).

Bu doğrultuda şekillenen modernizm ve modernizmin ideolojisi cinsiyet, cinsellik ve cinsel yönelim konularında ataerkil akla göre hareket etmiştir. Çünkü modernizmde doğru tektipleştirilerek evrenselleştirilmiştir. Bu ikilikler ile de eril tahakküm yüceltilerek erkeğin üstünlüğü evrenselleştirilmeye çalışılmıştır. Bu itibarla Aydınlanma ile oluşan kartezyen aklın ürettiği tektipleştirici evrensel kabuller modernizm ile meşru zemin kazanmıştır. Modernizmin uzun yıllar erkek egemen toplumsal düzen ve ideolojisi postmodernizm ile birlikte sorgulanmaya başlanmıştır. Çünkü postmodernizm çok sesli, farklılıkları kapsayıcı, marjinalliği kucaklayıcı bir perspektif vardır. Postmodernizm ile evrensel değerler tek tek sorgulanarak tektip kutsallıklar eleştirilerek, sayısız doğru ve sayısız gerçekliklerin farkına varılması sağlanmıştır (Maden, 2020, s.37).

Bu nokta en genel olarak modernizmde tek doğru, tek gerçek, tek anlam var iken, postmodernizmde çok doğru, çok anlam ve çok gerçek vardır. Bu ise modernizmin tekli doğruları ile ortaya koyulmuş olan cinsiyet ve cinsellik algılarının postmodernizmde çoklu cinsiyet ve cinsellik algılarının oluşmasına zemin hazırlanmasını sağlamıştır.

Kadın bedeni, cinsiyeti, cinselliği ve cinsiyetçi yaklaşımlar ekseninde bedenin cinselliği ve bedene yönelik ideolojiler politik söylemler gelişmesine neden olmuştur. Bu durum feminizmin özellikle ikinci dalgasında ivme kazanarak liberal ve radikal feminist akımlarca tartışılmıştır. Bedenin, kamusal ve özel alanı, ailenin ve kurumsal yapıların cinsiyete dayalı olarak inşa edilerek ataerkil akla göre dizayn edilmesi modern dönem feminist tartışmalara denk gelmektedir. Modern ataerkil zihniyet *kişisel olan politiktir* mottosu ile eşitsizliğin özel alanı meşrulaştırdığını ortaya koymuştur. Böylece kadın bedeni, cinsiyeti, cinselliği ve cinsel yönelimine yönelik biçimsel eşitlik ve adalet sorgulanmıştır (Köken, 2019, s.232). Çünkü modernite evrensel eşitlik ve evrensel adaleti vaad ederken, kadın ve erkek arasındaki adaletsiz ve eşitsiz olgunun varlığı çelişkili durumlar yaratmıştır.

Tarihsel süreçler ekseninde feminist hareketlerin mikro düzeyde ele aldığı kadın sorunları makro etkiler ile farklı düşüncelerin oluşmasını sağlamıştır.

Modern ve postmodern ideolojik yapıya göre kategorik söylemler geliştiren feministler zamanla yönünü değiştirmiştir. Bu çerçevede *birinci dalga feminizm*de daha çok *kadınların kamusal hakları ve eşitlik* ilkesine yönelik konular tartışılırken, *ikinci dalga feminizm*de kadının özneliği ve kadın kimliği üzerinden *ataerkil zihniyetin tahakkümü* ele alınmıştır. 1980'ler ile postmodern algıya doğru evirilen feminist zihniyet üçüncü dalga feminizmde somutlaşmıştır. Ve *üçüncü dalga feminizm*de *cinsellik, cinsel kimlik ve cinsel yönelimler* merkeze alınarak sorgulanmıştır (Akan & Gürhan, 2020, s.19).

Görüldüğü üzere ilk ve ikinci dalga feminizmde modernizmde mottoloşan eşitlik ve adalet kavramları üzerinden talepler dile getirilirken, *üçüncü dalga feminizm* postmodern ideoloji ekseninde *çoklu kimliklere, çoklu cinselliklere* yönelik talepler ekseninde şekillenmiştir. Modernizm'den postmodernizme sadece kadın bedeni, cinsiyeti ve cinsellikleri değil, ötekileştirilen cinsel kimlik ve yönelimler de merkeze alınarak sorgulanmıştır. Bu sorgulamalar sosyolojik zeminden tıbbi, biyolojik, anatomik ve politik zemine doğru genişlemiştir. Özellikle tıp teknolojilerindeki gelişmeler ile bedene yönelik müdahaleler meşrulaştırılarak cinsiyet ve cinselliklerin sınırı değişmiştir.

Bu çerçevede 20. yüzyıla gelindiğinde kadın biyolojisi üzerinden tahakküm sınırsızlaşarak, biyogenetik, üreme teknolojileri, doğum kontrol, kadınsal hastalıklar, cinsiyet değiştirme operasyonları, hormon tedavileri vb. gelişmeler ile cinsiyet ve cinselliklere yönelik algılar dönüşmüştür. Bu doğrultuda özellikle cinsiyet ve toplumsal cinsiyet arasındaki farklılıklar ortaya koyulabilmiştir. Bedenin cinsiyeti ve cinselliği tıbbi ve biyolojik argümanlarla açıklanabilmiştir. Modern öncesi dönemde verili olarak kabul edilen cinsiyet ve cinsellikler modernizmle birlikte toplumsal inşa ile oluşabilir algısına dönüşmüştür. Bu ise cinsiyetin bir tercih olabileceği tartışmalarına neden olmuştur (Ekinci, 2021, s.3). Bedenin kültürel kodlarla inşa edilen bir cinsiyeti olarak kabul edilmesi cinsellikle ilgili kalıp yargıların dönüşmesini sağlamıştır.

Bu değerlendirmeler ekseninde feminist tartışmalar 1960'lı ve 1970'li yıllarda ivme kazanarak cinsiyete, cinselliğe ve cinsel yönelimlere dair yeni perspektiflerin oluşmasını sağlamıştır. Bu çerçevede modernizmde ötekileştirilen, ikili cinsiyet kalıpları dışında tutulan cinsiyet ve cinsellikler postmodernizm ile birlikte meşrulaşmıştır. Çünkü modernizmin üretmiş olduğu tekli ve evrensel değer yargılarının eşitlik, adalet, özgürlük ve hakları getirmediği görülmüştür. Postmodernizm bu vaatlerin toplumsal izdüşümlerine eleştiriler getirerek çoklu kimlikleri, çoklu cinsiyet ve cinsellikleri kapsayıcı temeller üzerine inşa edilmiştir.

Bu inşa sebebiyle cinsel yönelimler özellikle postmodern dönemde daha da görünür hale gelerek meşrulaşmıştır. Ayrıca bedenin sekülerleşmesi, kapitalizm ve bedenin metalaştırılarak formüle edilmesi yine modern ve postmodern söylemlerin bir ürünü olarak karşımıza çıkmıştır. Bu olgular cinsel yönelimlerin kültür endüstrisi ve popüler kültür ekseninde şekillenmesini sağlamıştır. Bu doğrultuda medikalizasyon teknolojilerindeki gelişmeler de cinsel yönelim ve cinselliklerin tıbbi argümanlarla meşrulaşmasını sağlamıştır.

4. Cinsiyetsizleştirilen Cinsellik

Modernizm ve Postmodernizm Tartışmaları Ekseninde Toplumsal Cinsiyet, Cinsel Yönelimler ve Cinsiyetsizleştirme

Modern ve postmodern toplumun argümanlarıyla politik ve ideolojik perspektife uygun olarak cinsiyet ve cinsellik kalıp yargıları değişmiştir. Değişen kalıp yargılar kronolojik döngü içinde yavaş yavaş ve sistematik olarak toplumsal kurumlara ve kuramlara empoze edilmiştir. Cinsiyet normları ve heteroseksüel cinsellikler sorgulanarak eleştirel bakış açıları ile çözümlenmeler yapılmıştır. Bu perspektif ekseninde toplumsal cinsiyet ve cinsiyetin kendisi sorunlaştırılarak ikili cinsiyet normlarının dayatmaları ortaya koyulmuştur. Bu kapsamda özellikle feminizm ile birlikte cinsiyet, cinsellik, cinsel kimlik, cinsel yönelim ve LGBTİ+ gibi kavramların her biri ile ilgili uzun soluklu ve multidisipliner tartışmalar yapılarak cinsellik ve cinsiyete dayalı ideolojilerin şekillenmesi sağlanmıştır. Bu durum cinsiyet ve cinselliklerin cinsiyetsizleştirilmesine meşru zemin hazırlamıştır. Bu doğrultuda cinsiyet ve cinsellik arasında nötr kavramlar inşa edilerek, cinsiyetsiz cinselliklerin yaratılmasına neden olunmuştur.

Bu çerçeveden hareket edildiğinde; cinsiyet ve cinselliklerin çeşitlendirilerek toplumda normalize edilmesi cinsiyetsiz cinsellik ve cinsiyetsiz kimliklerin meşrulaştırılmasına katkı sağlamıştır. Bu duruma etki eden birçok ideolojik, politik, stratejik ve tıbbi faktörler olmuştur. Özellikle ideolojik noktada; feminizmin ikinci dalgasında başlayan eşit, özgür cinsellik ve cinsiyet talepleri, sonrasında üreme ve doğurganlık ile ilgili ayrımların ortaya koyulması, cinsel kimlik ve cinsel yönelimlerin akademik ve bilimsel platformlarda tartışılması bu noktada önemlidir. Diğer bir faktör olan politik ve stratejik noktada ise; özellikle üreme politikalarına yönelik iktidar normlarının düzenlenerek topluma entegre edilmesi cinsiyet ve cinselliklerin heteroseksüel sınırlarını oluşturmuştur. Medikalizasyon yani tıbbileştirme faktörü ise; diğer faktörlerin çok daha ötesinde somut ve bilimsel olguların oluşmasına katkı sağlamıştır. Tıbbi gelişmeler ile cinsiyet ve cinselliklerin hastalık, sapkın vb. olguları ortaya koyulmuştur. Bu doğrultuda üreme, kürtaj, doğum kontrol, estetik operasyonları, hormon tedavileri ve cinsiyet değiştirme gibi cerrahi işlemlerle cinsiyetler ve cinselliklerin değiştirilebilmesine olanak sağlanmıştır. Bu realitelere ek olarak modernizmden postmodernizme kapitalist üretim ve tüketim ilişkilerinin etkisiyle bedenler, cinsiyet ve cinsellikler sekülerleştirilmiştir. Bu durum kültür endüstrisi ve popüler kültür aracılığıyla topluma masum kodlarla empoze edilerek bedenlerin metalaşması sağlanmıştır. Metalaşan bedenlerin cinsiyet ve cinsellikleri nötrleştirilerek pornografi sektörünün birer nesnesi haline getirilebilmiştir. Bu durum cinsiyetlerin ve cinselliklerin cinsiyetsizleştirilerek her bir cinselliği ve cinsiyeti içine alacak şekilde sunulmuştur.

Tüm değerlendirmeler ekseninde; modernizmde cinsiyetlerin akışkanlığı, cinsiyetlerin geçişkenliği üzerine kategorik ayrımlar yapılarak kavramlar üretilmiştir. Postmodernizmde ise cinsiyet tarafsızlığı, cinsiyetsizlik üzerine kavramlar inşa edilmiştir (Ünal, 2018, s.1).

Bu kapsamda modernizmde ikili cinsiyet kalıpları arasında bir yönelim mevcutken, postmodernizmde çoklu cinsiyet ve cinsellikler arası yönelimler meşrulaşmıştır. Bu duruma özellikle postmodern ideolojinin ikili dikotomik unsurları etki ederken, postmodernizmde çoğulsu ve kapsayıcı ideolojinin hakimiyeti etki etmiştir.

Bu çerçevede cinsiyetsiz cinselliğin kavramsal olarak tanımı non-binary tanımlanabilmektedir. *Non-binary*, bireylerin doğduğu cinsiyetten farklı olarak kendini ikili cinsiyet kalıbının dışında hissetmesi ve tanımlamasıdır. Yani birey ne tam olarak kadın, ne de tam olarak kendini erkek cinsiyetine ait hissedememektedir. Bu bireyler kendilerini cinsiyetsiz olarak tanımlayıp, akışkan cinsiyet ve cinselliklere ait olduğunu benimsemektedir. Bu

bireylerin bir kısmı “*agender, nongendered, genderless, genderfree veya neutrois cinsiyetler arası geçiş yapan veya akışkan cinsiyetli (genderfluid)*,” üçüncü cinsiyet veya isimlendirmedeği bir cinsiyet olarak kendini tanımlamaktadırlar. Bu sebeple non-binary bireyler transgender çatısı altındaki kimlikleri kapsamaktadır (Wikipedia, 2021, s.1).

Bu itibarla interks ve non-binary arasında kavram karmaşını önlemek adına iki kavram arasındaki farka değinilecektir. *İnterseks* bireyler kadın ve erkek tanımlarına uymayan genetik ve hormonal kodlara ve cinsel organlara sahipken, *non-binary* bireyler daha çok aidiyet ve duygusal hissiyatla alakalı kodlara göre kendi cinsiyet ve cinsellik kategorisini tanımlamaktadır. Ek olarak non-binary bireyler feminen ve maskülen söylemlerin tahakkümünün tamamının dışında bir ideolojiye sahip bireylerdir. Bu sebeple non-binary olarak adlandırılan bireyler birçok farklı şemsiye altına alınabilmektedir.” *Non-binary bireyler, cinsiyet kimliklerini gender fluid (cinsiyet kimliği akışkan) ya da agender (cinsiyetsiz)* gibi başka terimlerle, üçüncü bir cinsiyet olarak ya da tamamen başka bir şekilde de “ tanımlayabilir (Gedizlioğlu, 2020, s.20-23).

Bu kavramlar ekseninde cinsiyet ve cinselliklerin bir dönüşüm içinde olduğu görülmektedir. Bu dönüşümler ile cinsiyetler arası geçiş ve cinsellikler arası sınırsızlıklar inşa edilmiştir. Bu doğrultuda cinsiyetsiz cinsellikler ile tek tip bedenlerin formülizasyonunun sağlanarak idealize edilmiş cinselliklerin normalize edilmesine olanak sağlanmıştır.

Özellikle Butler’in biyolojik cinsiyetleri ve toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını altüst eden queer kuramı bu çerçevede dikkat çekicidir. Bireylerin doğduğu andandan itibaren cinsel organlarına bakılarak kategorize edilen cinsiyet kalıplarına uygun olmak zorunda olmasına yönelik eleştiriler Butler ile kuramlaştırılmıştır. Cinsiyet ve cinsellikler ikili kategoriye ayrılarak sınırlarının toplumsal dinamikler ile çizilmesine karşı argümanları çözümleyen Butler ile cinsiyetsizliklerin meşruluğu inşa edilmiştir (Butler, 2008, s.92). Butler queer teori ile zorunlu hale getirilen heteroseksüel cinselliklerin doğuştan empoze edildiğini iddia ederek bu düzene başkaldıracak çözümlerinde bulunması cinsiyetsizliğin kapsamını genişletmiştir (Özer, 2019, s.325).

Bu çerçevede bireylerin ikili cinsiyet kategorilerinin dışındaki cinsiyet ve cinsellikleri queer çatısı altında toplanmıştır. Bu ise modern toplumun bireyci dayatmaları ile “modern insanın” cinsiyet ve cinsellik pratiklerini şekillendirmiştir. Sınırsız cinsiyet ve cinsellikler ile bedenler inşa edilmiştir (Elçik, 2011, s.143).

Tüm bu değerlendirmeler ekseninde; bedenin sekülerleştirilerek önce metalaşması sağlanmıştır. Metalaşan bedenlerin cinsiyet ve cinsellikleri kültür endüstrisi argümanları ile tektipleştirilerek cinsiyet ve cinselliklere ait kalıp yargıların yok edilmesi için zemin hazırlanmıştır. Bu zemin modernizmde ikili cinsiyet kategorileri üzerinden inşa edilerek cinsler arası eşitlik ve adalet tartışmaları ile çözümlenirken, postmodern dönemde çoklu cinsiyet ve cinsellikler meşrulaştırılarak cinsiyetsizlik bir kimlik olarak sunulmuştur. Bu doğrultuda cinsellikler cinsiyetsizleştirilmiştir. Bu noktada özellikle feminist tartışmalar modern ve postmodern dönemde daha çok cinsiyet ve cinsellikler üzerine ideolojiler oluşturarak öteki kategorisindeki cinselliklerin ön plana çıkmasında büyük etki sağlamıştır.

4.1. Cinselliğin Tıbbileştirilmesi (Medikalizasyon)

Cinsiyet, cinsellik ve cinsel pratiklerin çeşitliliğine paralel olarak cinselliğin dönüşümü tıbbi terminolojide yerini almıştır. Cinsiyet, cinsellik ve toplumsal cinsiyet dinamikleri ekseninde bireylerin cinsel pratikleri medikalize edilmiştir. Özelde kadın bedeni üzerinden şekillenen medikalizasyon genel çerçevede tüm cinsiyet kimliklerini ve cinsel pratikleri etkilemektedir. Modern ve postmodern toplumun bedenlerin cinsiyetlerine empoze etmiş olduğu formülizasyon bedenlerin cinselliklerinin tıbbileştirilebilmesine zemin hazırlamıştır. Bu zemin ekseninde bedenin cinselliğinin tıbbileştirilmesi sağlanmaktadır.

Sağlık geçmişten günümüze önemli ve kutsal bir otorite olarak kabul edilmiştir. Bedenin şekillenmesi, cinsiyetlendirilmesi ve cinselleştirilmesinin meşru alanını sağlık oluşturmaktadır. Sağlığın kutsal ve tartışılmaz olması tıbbileştirmenin de meşru olmasına zemin hazırlamıştır. Bu kapsamda 17. yüzyılın sonu ve 18. yüzyılın başından itibaren kilisenin ve din adamalarının otorite ve kutsallığının kaybedilmesiyle bilim ve teknoloji yeni bir otorite olarak ortaya çıkmıştır (Zola, 1994, s.59). Bilim ve teknolojindeki ilerlemeler ile tıp teknolojilerinde gelişmeler yaşanmıştır. Bu ise; dinin boşluğunun tıp ile doldurulmasına ve tıbbi gelişmelerin kutsallaştırılmasına neden olmuştur (Conrad, 2007, s.30). Bu kapsamda 17. yüzyıldan günümüze dek gelişen tıp teknolojileri ve değişen cinsellik algılarına paralel olarak tıbbileştirme kutsallaştırılarak genişlemiştir (Turner, 2011, s.120).

Tıbbileştirme kavramı bedenin dinamik unsurlarına bağlı olarak anlamı sürekli yenilenen bir olgu olmuştur. Tıbbileştirme kavramı ilk kez 1960 yılının sonlarına doğru sosyologlar tarafından kullanılan bir kavram olarak ortaya çıkmıştır ve birçok farklı bakış açısına sahip düşünürlerce tartışma konusu olmuştur (Conrad, 1975, s.17). Tıbbileştirme iki farklı normu içeren bir kavram olup hem sosyal hem de biyolojik yapıya etki eden tüm tıbbi işlemleri kapsayan tedavi yöntemlerini kapsayan bir kavramdır. Tıbbileştirme (medikalizasyon); herhangi bir bedensel sorun, hastalık vb. gibi durumlarda tıbbi terminoloji ve terimler ile tanımlanan olgunun tıbbi ve cerrahi müdahale ile tedavi edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Sezgin, 2011, s.59).

Bu tanım itibari ile tıbbileştirme kavramı; bedenin cinsiyetine ve cinselliğine ilişkin müdahaleler tıbbin alanına alınarak meşrulaştırabilmektedir. Bu ise medikalizasyon ile ilgili müdahalelerin tartışılmasına sebep olmaktadır. Medikalizasyon yalnızca tıbbi terminoloji ile tanımlanan 'hastalıkların' tedavi argümanları değildir. Medikalizasyon aynı zamanda hastalık ve sağlık gibi kavramları üreten anlamları içermektedir. Bu kapsamda tıbbileştirme kavramının bir diğer tanımı ise; geçmişte hastalık ya da rahatsızlık kabul edilen ya da edilmeyen durumların tıbbin denetim ve kontrol mekanizmaları ile tıbbileştirilerek medikalize edilmesidir. Yani geçmişte hastalık olarak tanımlanan olgunun tedavisi ya da sağlıklı olarak tanımlanan olgunun hastalıklı olarak tanımlanmasıdır (Elliott, 2012, s.50).

Medikalizasyon hem bir bakıma tedavi sürecini kapsayan müdahaleler bütünü hem de hastalığı oluşturan argümanlar bütünüdür. Bu doğrultuda medikalizasyon ile bedenlerin cinsiyeti ve cinsellikleri denetim ve kontrol altına alınabilmektedir. Bu kapsamda medikalizasyon ile özellikle kadın bedeni üzerinden müdahaleler gerçekleşmiştir. Kadınların üreme, doğurganlık, kürtaj, doğum kontrol, menstrüasyon, menopoza, estetik cerrahi vb. olguları çeşitli tıbbi müdahaleler ile denetim altına alınmıştır (Kurdaş, 2017, s.989). Tıbbileştirme sadece kadın

bedeni ile kalmayıp tüm bireylerin bedenlerine müdahale edebilecek bir araç olmuştur. Cinsiyet değiştirme, organ nakilleri, kök hücre tedavileri, estetik operasyonları, tüp bebek ve yapay rahimler, gen tedavileri vb. uygulamalar tıbbileştirmenin örneklerinden birkaçıdır. Bu noktada ise özellikle cinsiyet değiştirme üzerinden cinselliğin tıbbileştirilmesi eksenine değinilecektir.

Cinselliğin tıbbileştirilmesi; daha önce hastalık, sapkınlık vb. pejoratif kavramlarla tanımlanan cinsel çekimlere sahip bireylerin cinselliklerinin bilimsel ve tıbbi müdahalelerle tedavi edilmesidir (Candansayar, 2009, s.160). Bu duruma en önemli örnek ise eşcinsellerdir. Eşcinsellik bir dönem hastalık olarak kabul edildiği için tıbbileştirme ile bu bireylere çeşitli tedaviler uygulanmıştır. Psikanaliz, radyasyon tedavisi, hormon tedavisi, elektrik şokuyla tiksindirme tedavisi, beyin sinir hücrelerine uygulanan tedaviler bunlardan birkaçını oluşturmaktadır (Baird, 2004, s.41).

Bu olgu daha sonra tıbbileştirme ile hastalık ve sapkınlık kategorisinden çıkarılarak normalize edilmiştir. Bu noktada tıbbileştirme ile cinsellikler sapkın, hastalık ya da normal olarak kategorize edilebilmektedir. Tıp önemli ve kutsal bir otorite olarak kabul edildiği için toplum tarafından hızla meşrulaşabilecektir. Bu çerçevede tıbbileştirme ile cinsiyetsiz cinselliklerin normalize edilmesi hızlanmaktadır. Çünkü tıp teknolojileri modern ve postmodern kapitalist endüstrinin bir argümanı niteliğindedir. Bedenler de bu endüstrinin önemli bir parçası olduğundan tıbbileştirme ile cinsellikler metalaşabilmektedir.

Bu değerlendirmeler ekseninde norm olarak kabul edilen heteroseksüel cinsellikler tıbbileştirme ile standart tahakkümünü kaybedebilmekte ve homoseksüel cinsellikler de normalize olarak kabul edilecek zemini bulabilmektedir. Günlük hayatın ayrılmaz bir parçası olan cinsellikler tıbbileştirme ile formülize olmaktadır. Cinsellik algı ve yargıları tıbbi otoriter ile yeniden inşa edilebilmektedir (Blank, 2013, s.29). Cinselliğin tıbbileştirilmesi ile özellikle cinsiyet değiştirme operasyonları ve üreme teknolojileri arasında paralellik vardır. Çünkü cinsiyetler tıbbileşme ile değiştirilerek cinselliklerin dönüşüme de müdahale edilebilmektedir. Cinsel işlev ve pratikler tıbbi tedaviler ile kontrol altına alınıp denetlenebilmektedir. Bu durum üreme politikalarının şekillenmesine zemin hazırlar niteliktedir (Sezgin, 2011, s.41).

Cinselliğin tıbbileştirilmesi kapsamında dönüşen bir başka olgu ise; cinsel pratiklerin az ya da çok olmasına göre kategorize edilmesidir. *Viagra Dönemi* olarak isimlendirilen tıbbi müdahale ve cinselliklerin yoğun olarak yaşandığı, hazların, erotik performansların arttığı dönem önemlidir. *Viagra Dönemi* tıbbi terminolojide bir dönem hastalık olarak tanımlanırken başka bir dönem *kompulsif cinsel davranış* olarak kabul edilip hastalık kategorisinde tanımlanmıştır (Candansayar, 2009, s.165). Bu doğrultuda cinselliğin tıbbileştirilmesi ile anormal ve sapkın olarak tanımlanabilen cinsiyet ve cinsel pratikler ideolojik ve politik argümanlar biçimlenebilmektedir (User, 2010, s.50).

Cinselliğin tıbbileştirilmesi ile hastalık, sapkınlık vb. pejoratif kavramlar ile ötekileştirilen cinsel kimlik ve cinsel pratiklerin toplumsal tarafından kabulü hızlanabilmektedir. Çünkü tıp cinsel algı ve yargıları normalize edebilecek argümanlarda kutsal bir otorite niteliği taşımaktadır. Bu durum anormal ve öteki olarak görülen cinselliklerin ve cinsiyet kimliklerinin ileriki dönemlerde normalleştirilmesine katkı sağlar niteliktedir (Kurtdaş, 2017, s.997).

Tüm bu değerlendirmeler ekseninde cinselliğin tıbbileştirilmesi ile cinsiyet ve cinsel pratiklerin normlaştırılmış kabulleri, tıbbi müdahaleler ile gerçekleşebilmektedir. Bu durum kadın ve erkek bedeninin biyolojik, fizyolojik, anatomik ve genetik unsurlarının müdahale edilmesine olanak sağlayarak, bedenlerin tıbbin nesnesi haline gelmesine neden olmaktadır. Nesneleşen bedenler; kültür endüstrisi, popüler kültür ve kapitalist sistemin üretilen ve tüketilen metaları haline gelebilmektedir. Metalaşan cinsiyetler ve cinsellikler medikalizasyon ile teptipleştirilip bedenlerin genetik kodları şekillendirilebilmektedir. Cinsiyet değiştirme operasyonları ile biyolojik cinsiyetlerin haz ve arzuları kontrol altına alınıp denetlenebilmektedir. Bu doğrultuda kadın bedenleri estetik sektöründe alınıp satılan bir meta olabilmekte, cinsellikler pornografi sektörünün tahrik edici mekanizmasına göre pazarlanabilmektedir. Medikalizasyon ile birçok hastalıklar tedavi edilip sorunlu olgular çözülebilmektedir. Fakat medikalizasyonun cinsellik boyutu masum tedavi yöntemleri maskesi altında genetik ve kültürel kodların yeniden inşa edilip cinsiyetsiz cinselliklerin meşru zemin oluşmasına hazırlamaktadır.

Bu noktada yapay zekâ ile güçlendirilmiş tıbbi teknolojiler ile kadınların üreme ve doğurganlıklarının işlevi laboratuvar ortamına taşınabilmektedir. Gelişen teknolojiler ile kadının bedenine (rahmine) ihtiyaç olmadan laboratuvar ortamında bebekler büyüüp doğabilecektir. Bu durum hem olumlu hem de olumsuz birçok tartışmalı olguyu beraberinde getirmektedir. *Cinselliğin tıbbileştirilmesinin* hem biyolojik hem sosyolojik hem de ideolojik eksenidir. Cinsel performansı artırıcı ve denetim altına alan ilaçların ve materyallerin üretilmesi, cinsel yolla bulaşan AIDS, HIV, frengi vb. hastalıkların ortaya çıkması, gen teknolojileri ile klonlamalar, bedensel haz ve arzuların tüm değer yargıların üzerine çıkarılarak biyolojik ve anatomik söylemlerle kutsallaştırılması cinselliğin tıbbileştirilmesinin sonuçlarına örnektir. Bu eksenler çerçevesinde cinselliklerin tıbbileştirilmesi ile cinsiyete gerek olmaksızın üreme olgusunun gerçekleşmesine olanak sağlayabilecek argümanları üretebilmektedir. Bu durum cinselliklerin cinsiyetsizleştirilmesinin genetik kodlarla meşrulaşmasına neden olmaktadır.

5. Sonuç

Bedenlerin anatomik ve biyolojik özelliklerine göre kadın ve erkek olarak kategorilere ayrıldığı modern dünyadaki erillik ve dişilik olguları ideolojik zeminler ekseninde değişmektedir. Değişen erillik ve dişilik olguları özellikle 16. yüzyıldan bu yana empoze edilen kavram ve kuramlarla beden her geçen gün farklı anlam ve amaçların nesnesi haline gelmektedir.

Bedenin sekülerleştirilerek ruh-beden, fizik-metafizik vb. dikotemiler ile iki kutuplu kavramlara sıkıştırılarak karakterize edilmesi bedene yönelik müdahalelerin meşru zeminin inşasını oluşturmuştur. Bu zemin üzerine sekülerize edilen bedenler; kültür endüstrisi, tüketim kültürü, kapitalizm ve popüler kültür argümanları ile formüle edilerek standart beden algı ve yargılarının bir parçası haline getirilmiştir.

Bedenlere empoze edilen kalıp yargılar ataerkil ideoloji ekseninde tahakküm unsuru haline gelmiştir. Bu durum özellikle kadın cinsiyeti üzerinden ötekileştirici, ayrıştırıcı ve pejoratif unsurların oluşmasına sebep olmuştur. Bu unsurlar kadın bedeni üzerinden yeni bir ideolojinin oluşturulmasına zemin hazırlayarak feminizmin doğmasına neden olmuştur. Bu noktada kadın ve erkek üzerinden inşa edilen ikili cinsiyet kategorileri arasındaki hak, eşitlik ve adalet temelli talepler ortaya koyulmuştur.

Bu talepler doğrultusunda kadın bedeninin cinsiyeti, cinselliği, doğurganlık ve üreme ilişkileri üzerinden cinselliğe ilişkin yeni söylemler geliştirilmiştir. Kadın bedeni ekseninde cinsiyet ve cinsellik sorgulamaları makro boyutlu tartışmalara zemin hazırlamıştır. Bu olgu ikili cinsiyet kategorisi üzerine inşa edilmiş olan toplumsal cinsiyetin normlaştırmış olduğu eylem ve söylemlerin eleştirilmesine neden olmuştur.

Bu olgular ekseninde metalaşmış bedenlerin biyolojik özelliklerine göre kategorize edilen cinsiyetleri tartışmalı hale getirilerek kadın ve erkek ikili cinsiyet normlarına karşı çıkmıştır. Modernizm ve postmodernizm ile haz, arzu, pornografi ve erotizmin kutsallaştırılarak bedenin cinselliği tüm değer yargılarının üzerinde kabul edilmiştir. Bu kabul ekseninde biyolojik ve anatomik özelliklerine göre kadın ve erkek olarak cinsiyetlere ayrılan bedenler artık haz ve arzuların özelliklerine göre kadın ve erkeğin çok daha ötesinde cinsiyetlere ayrılmıştır. Yani biyolojik özelliklere göre kadın ve erkek olarak tanımlanan bedenler günümüzde haz ve arzuların özelliklerine göre cinsiyetlendirilmiştir. Bu durum modernizmden postmodernizme bedenin biyolojik özelliklerin göz ardı edilerek haz, arzu ve tutkulara dayalı cinselliklerin meşrulaşmasına neden olmuştur. Norm, doğal ve doğru olarak yasal ve toplumsal dinamiklerle güçlendirilen heteroseksüel cinsellikler bu perspektif ekseninde eleştirilmiştir.

İkili cinsiyetler, kadın ve erkeğin cinsellikleri sabit değildir. Kadın ve erkek dışındaki cinsiyet kimlikleri üretilerek yeni cinsel yönelim biçimleri ortaya koyulmuştur. Haz, arzu, tutku ve hislerin beden ve cinsiyet kalıpları ilişkisi içinde sorgulanması beden ve cinsiyet arasındaki tutarlılık olgusunu ortaya çıkarmıştır.

Kadın bedeninde erkek gibi hissetmek, erkek bedeninde kadın gibi hissetmek ya da bunların her ikisi veya hiçbirini hissedememek olguları cinsiyetlerin akışkanlığı ile açıklanmıştır. Cinsiyetlerin akışkanlığı odak noktasından hareket edilerek cinsiyetsiz kimlikler, cinsiyetsiz bedenler, cinsiyetsiz haz ve arzular normalize edilmiştir. Bu olgular ekseninde modernizmden postmodernizme cinsiyet, cinsellik ve toplumsal cinsiyete yönelik ideolojilerde kadın ve erkek bedeni üzerinden nötr kavramlar inşa edilmiştir. Cinsiyet ve cinselliklerin nötr kavramlar ile kuşatılması cinsiyetsiz cinselliklerin oluşmasına meşru bir zemin hazırlamaktadır.

Bu olgular ekseninde modernizmden postmodernizme kadın ve erkek bedeninin biyolojik ve anatomik cinsiyet ve cinsellik kalıp yargıları toplumsal cinsiyetsizliğe doğru evrilmiştir. Bu olgu ile toplumsal cinsiyetli cinsiyet ve cinselliklerden toplumsal cinsiyetsiz cinsiyet ve cinselliklerin zemini oluşturulmuştur. Bu zemin üzerinde ne kadın cinsiyeti ile tanımlanan beden ne de erkek cinsiyeti ile tanımlanan beden sabittir.

Modernizmden postmodernizme özellikle medikalizasyon ile değişip dönüştürülen cinsiyetler bireylerin tercihlerine göre yeniden cinsiyetlendirilebilmektedir. Bu noktadan hareket edildiğinde hormon tedavileri, cinsiyet değiştirme, gen tedavileri vb. tıp teknolojilerinin gelişmesi ile cinsiyetlerin tıbbın bir nesnesi haline getirilmesi sağlanmıştır. Bu olgular ekseninde sağlık ve beden kutsallaştırılarak bedenin tüm arzuları tıbbın sınırları ölçüsünde çözümlenebilmiştir.

Bu değerlendirmeler doğrultusunda özellikle feminizm ile başlayan kadın ve erkek bedeni üzerinden cinsiyet ve cinselliklerin biyolojilerinin sorgulanması yeni bir cinsel iktidar olgusuna sebep olmuştur. Kadınların hak, adalet, eşitlik, özgürlük vb. temelli talepleri ile eşitlenen toplumsal yapının yansımaları biyolojik kökenli farklılıkları

çözümleyememiştir. Günümüzde kadın ve erkek arasında sosyal, siyasal, kamusal, ekonomik vb. alanlarda eşitlik sağlanmıştır. Bu eşitlik cinsiyetler arası biyolojik farklılığın görmezden gelinmesine sebep olmuştur. Bu ise çeşitli çatışmalı ve çelişkili durumları meydana getirmiştir.

Kadın ve erkek cinsiyetinde yasal olarak eşitlik sağlanmıştır fakat biyolojik olarak eşitlik sağlanamadığı için tıbbi argümanlar ve ideolojilerle çelişkili bir olgu oluşmuştur. Bu çelişkili durum özellikle medikalizasyon ile ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır. Kadın ve erkek arasındaki en büyük biyolojik farklılıklardan biri olan kadının üreme ve doğurganlık fonksiyonu günümüzde laboratuvar ortamına taşınmaktadır. Kadının doğurganlık ve üreme özelliği laboratuvara, yapay ortamlara devredildiğinde kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılık önemli ölçüde ortadan kalkacaktır. Bu durum kadın ve erkek cinsinin tektipleştirilmesine giden sürece yol açacaktır. Kimliksiz ve nötr cinsiyetler üzerinden tartışılan üreme ve doğurganlık olgusuna alternatif oluşturacaktır.

Bu itibarla cinsiyetlerin hegemon ideolojik argümanlarla nötrleştirilmesi, tektipleştirilmesi, yeni cinsel kimlik ve cinsiyet kimliklerinin popülerleştirilerek normalize edilmesi, arzu ve erotizm eksenli pornografik temsillerin empoze edilmesi cinselliklerin cinsiyetlerden arındırılmasına sebep olmaktadır. Cinsiyet kimliklerinden arındırılan cinsellikler üzerine inşa edilen cinsel pratiklerle sınırsız ve sonsuz cinsiyet ve cinsellikler oluşturulmaktadır. Bu durum cinsel yönelimlerin ve cinsel kimliklerin artmasına neden olabilmektedir. Ek olarak kadın ve erkek toplumsal cinsiyet normlarının ortadan kaldırılmasına ve cinsiyetsiz toplumsal yapıların inşa edilmesine zemin hazırlamaktadır.

Tüm bu değerlendirmeler ekseninde bir sonuç olarak; modernizmden postmodernizme toplumsal cinsiyet olgusunun kadın ve erkek üzerinden inşa etmiş olduğu cinsiyet ve cinsellik normları günümüzdeki yansımaları görülmektedir. Çünkü postmodernizm ile empoze edilen çoklu cinsiyetler, çoklu cinsellikler, çoklu ve sınırsız haz ve arzular kadın ve erkek ekseninde kısıtlanan cinsel pratikleri bir tehdit olarak kabul edip ötekileştirici bir ideoloji oluşturmuştur. Bu ideoloji ile bedenler cinsiyetlerden ayrılarak cinsiyetsiz ve nötr söylemlerle formüle edilerek ikili cinsiyetin dışında ve üzerinde konumlandırılmıştır. Bu konumlanma ile bedenin hazları, arzuları, tutkuları en üst değer olarak sekülerleştirilerek postmodern dünyanın nesnesi haline gelmiştir. Hazların, arzuların, cinsiyet ve cinselliklerin metalaşması bedene yönelik denetim ve kontrol mekanizmasını güçlendirirken, bedenin özgürlüğünün hegemon ideolojiler tarafından hapsedilmesine sebep olmuştur.

Bu olgu masum kodlar ve temsillere gizlenerek toplumsal hayatın her alanında bireylere empoze edilmiştir. Bu olgular sonucunda cinsiyetsiz kıyafetler, müzikler, cinsiyetsiz tuvaletler, cinsiyetsiz diller vb. somut olgular bu ideolojilerin bir uzantısı olarak oluşturulmuştur. Ek olarak yapay dölleme, yapay rahim, hormon tedavileri, cinsiyet değiştirme, kürtaj, doğum kontrol, cinsel performansı arttırıcı tıbbi ve biyolojik çalışmalar ile cinsiyetsiz cinsellikler bilimsel argümanlarla güçlendirilmiştir. Bu durum transhümanize doğru giden bir sürecin ilk adımını oluşturmaktadır. Bu olgulara paralel olarak laboratuvar ortamında üreme olgusunun meydana gelmesi nüfus politikaların etkileyebilmekte olup, toplumdan, değerden anlamdan bağımsız nesillerin oluşmasına neden olabilmektedir.

- Akan, E., & Gürhan, N. (2020). Feminizmin “e-Hali”: Dijital Feminizm Üzerine Bir Araştırma. *Hafıza Dergisi*, 2(2), 4-22.
- Aslantürk, G., & Turgut, H. (2015). 8284 Vakası: Ekşi Sözlük’te Cinsiyetçi Kamusalın Yeniden Üretilmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 47-76.
- Avcı, S., & Kayar, N. (2015). *Bedenin Anlamı ve Sınırları*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Baird, V. (2004). *Cinsel Çeşitlilik Yönelimler, Politikalar, Haklar ve İhlaller*. (H. Doğan, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Balin, H. (2019). Toplumsal Cinsiyet Açısından Kadının Siyasal Katılımı ve Yükselmesinin Önündeki Engeller. İstanbul: İstanbul Sabahaddin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.
- Berghan, S. (2013). Başkaldıran Bedenler. B. Şeker içinde, *Türkiye’de Transgender, Aktivizm ve Altkültürel Pratikler*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Berktaş, F. (2013). Feminist Teoride Açılımlar. *Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Blank, H. (2013). *Bekaretin "El Değmemiş" Tarihi*. (E. Ergün, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Butler, J. (2008). *Cinsiyetin Belası: Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi* (3.Basım b.). (B. Ertür, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Candansayar, S. (2009). Bir Ötekileştirme Pratiği Olarak Cinselliğin Tıbbileştirilmesi ve Eşcinsellik. A. Erol içinde, *Anti-Homofobi Kitabı Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma* (s. 69-72). Ankara : Ayrıntı Yayınları.
- Conrad , P. (1975). Hiperkinezinin Keşfi: Sapkın Davranışın Tıbbileştirilmesi Üzerine Notlar. *Soc Problem Dergisi*, 23(1), 12–21.
- Conrad, P. (2007). *The Medicalization of Society*. USA: The Johns Hopkins University Press.
- Çakır, S. (1996). *Osmanlı Kadın Hareketi*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Demir, T. (2018). Kutsaldan Sekülere Değişen Beden Algısı. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9.
- Demir, Z. (1997). *Modern ve Postmodern Feminizm*. İstanbul: İz Yayınları.
- Ekinci, F. (2021). Sekülerleşen Kadın Bedeni ve Feminist Söylem. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*.
- Elçik, G. (2016). Beden, İki Nokta Üst Üste. F. Saygılıgil içinde, *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* (s. 187-212). Ankara : Dipnot Yayınları.
- Elliott, C. (2012). *Beyaz Önlük Siyah Şapka*. (Ş. Taş, Çev.) İstanbul: Hayy Kitap Yayınları.
- Gedizlioğlu, D. (2020). *LGBTİ+ Hakları Alanında Çeviri Sözlüğü*. Ankara: KAOS GL.
- Gökhan, İ. (2010). Türkiye’deki Feminist Akımların Modernite ve Postmodernite İlişkilerine Eleştirel Bir Bakış. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Bilim Dalı.
- Kara, O. (2017). Tüketim Kültürü Nesnesi Olarak “Beden” ve Tarihsel Değişimi. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 179-195.
- Köken, K. A. (2019). Sevgi, Sadakat ve Güven Söylemlerinde Namusun İzini Sürmek: Öztahakküm Aracı Olarak Namus. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 2(2), 211-238.
- Maden, A. (2020). *Postmodern Bağlamda Netflix’te LGBTIQ+ Söylemleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İbn Haldun Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı, İstanbul.

Modernizm ve Postmodernizm Tartışmaları Ekseninde Toplumsal Cinsiyet, Cinsel Yönelimler ve Cinsiyetsizleştirme

- Nazlı, A. (2009). Sosyolojik Bakışın Eşiğindeki Beden. *Toplumbilim Dergisi Beden Sosyolojisi Özel Sayısı* (24).
- Özer, G. (2019). Cinsel Önyargı Ve Damga: LGBT Bireylerde Sosyal Dışlanma. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.
- Öztürk, N. (2012). Bir Beden Sosyolojisi Problemi Olarak Namus Kavramı ve Kadın Bedeni. Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.
- Özüdoğru, B. (2018). Beyaz Feminizm ve Öteki Kadınlar. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(12), 304-319.
- Sezgin, D. (2011). *Tıbbileştirilen Yaşam Bireyselleştirilen Yaşam*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Şişman, N. (2013). *Emanetten Mülke: Kadın Beden Siyaseti*. İstanbul: İz Yayınları.
- Turner, S. B. (2011). *Tıbbi Güç ve Toplumsal Bilgi*. (Ü. Tatlıcan, Çev.) Bursa: Sentez Yayıncılık.
- User, İ. (2010). *Biyoteknolojiler ve Kadın Bedeni: Dişilik Güzellik ve Şiddet Sarmalında Kadın ve Beden*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Ünal, B. (2018). Aşk, Aşktır! Ya Cinsellik? *Eşit Erişilebilir Engelsiz Hayat Dergisi*(52).
- Zola, I. K. (1994). *Sağlık ve Köreltici Tıp: Profesyoneller İktidarı*. (C. Cerit, Çev.) İstanbul: Pınar Yayınları.

Makale Bilgi Formu

Yazarın Katkıları: Makale iki yazarlıdır.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Destek/Destekleyen Kuruluşlar: Bu araştırma için herhangi bir kamu kuruluşundan, özel veya kar amacı gütmeyen sektörlerden hibe alınmamıştır.

Etik Onay ve Katılımcı Rızası: “Modernizm ve Postmodernizm Tartışmaları Ekseninde Toplumsal Cinsiyet, Cinsel Yönelimler ve Cinsiyetsizleştirme” başlıklı çalışma etik kurul onayı gerektirmemektedir. Yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulduğu, toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmadığı yazar tarafından beyan edilmiştir.

Not: Bu makale iThenticate sistemi tarafından taranmıştır.